

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:2

om strukturförändringen inom jordbruket (mot. 1981/82:364 delvis)

Motionen

I motion 1981/82:364 av Ivan Svanström (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning om att jämsides med pågående sammanslagningsverksamhet av jordbruk också underlätta styckning och delning av stora jordegendomar, i första hand tillhörande stat och kyrka.

Utskottet

Enligt motionen innebär strukturförändringen i det svenska jordbruket en allt längre driven sammanslagning till större enheter. Den tidigare möjligheten finns inte längre för unga lantbrukare att börja sin yrkesverksamhet på en mindre gård och därefter, när rörelsen vunnit i ekonomisk bärkraft, flytta till en större. I stället tvingas de unga lantbrukarna skuldsätta sig på ett mycket allvarligt sätt redan vid starten. För att avbalansera sammanslagningen av jordbruksfastigheter bör även en viss styckningsverksamhet befrämjas. I första hand borde sådan styckning och delning i samråd med lantbruksnämnderna ske av statens och kyrkans egendomar. Även större enskilda gårdar bör kunna ifrågakomma för styckningsverksamhet.

Utskottet får erinra om att motsvarande yrkande vid varje riksmöte under de tre senaste åren varit föremål för riksdagens prövning. År 1979 behandlades sålunda frågan i samband med riksdagens prövning av förslag till ny jordförvärvslag (prop. 1978/79:85, JoU 1978/79:19, rskr 1978/79:213). Utskottet anförde därvid bl. a.:

Den nu behandlade propositionen omfattar en rad åtgärder av jordpolitisk natur, vilka enligt utskottets mening ligger i linje med motionärens allmänna syften. Som framgår av den inledningsvis gjorda redogörelsen skall lagstiftningen bl. a. främja uppbyggandet och vidmakthållandet av effektiva familjeföretag. Genom den föreslagna utvidgningen av lagens tillämpningsområde till att avse bl. a. en del släktförvärv och vissa statliga samt kyrkliga överlåtelser kommer den jordpolitiska prövningen att omfatta ett betydligt större antal fastighetsöverlåtelser än f. n. I sammanhanget vill utskottet särskilt peka på de nya bestämmelser som gör det möjligt att hindra sammanslagning av två eller flera utvecklade eller utvecklingsbara lantbruksföretag. Genom särskilda regler om bruknings- och bosättningsplikt har markerats att sådana företag i första hand skall förbehållas aktiva jordbrukare som har för avsikt att bosätta sig på egendomen och yrkesmässigt bruka den. Sammanfattningsvis anser utskottet att de allmänna syftena med nu

ifrågavarande motionsförslag i stor utsträckning bör kunna tillgodoses vid tillämpningen av den nya jordförvärvslagen. Utskottet är inte berett förorda någon särskild utredning av i motionerna åsyftat slag. Förevarande motion och motionsyrkande bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I samband med frågans behandling år 1980 anförde utskottet dessutom (JoU 1979/80:32) att gällande lagstiftning i princip inte lägger hinder i vägen för en avstyckningsverksamhet av det slag motionären åsyftade under förutsättning att lämplighets- och planvillkoren för fastighetsbildning enligt kap. 3 fastighetsbildningslagen (1970:988) uppfylls. På grund härav och med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande i denna fråga avstyrkte utskottet den då aktuella motionen.

Riksdagen följde utskottet.

En förra året väckt motion i ämnet föranledde inte någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida (JoU 1980/81:22).

Enligt utskottets mening har någon omständighet som talar för att riksdagen skulle ändra ståndpunkt i den aktuella frågan inte framkommit. Utskottet föreslår därför att motionen avslås i förevarande del.

Det kan i sammanhanget nämnas att en parlamentariskt sammansatt kommitté (Jo 1981/82:05) sedan något år har till uppgift att förutsättningslöst pröva olika vägar att förbättra ägo- och ägarstrukturen för jordbruks- och skogsfastigheter. Bakgrunden till detta utredningsarbete är bl. a. den otillfredsställande fastighetsstrukturen inom jord- och skogsbruket i många delar av landet, där fastigheterna ofta är små och vanligen också har dålig ägostruktur dvs. består av flera skiften.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1981/82:364 yrkande 1.

Stockholm den 11 november 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Åke Wictorsson (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s) och Bo Arvidson (m).

101 Särskilt yttrande

102 Einar Larsson och Kerstin Andersson (båda c) anför:

103 Enligt vår mening borde utskottet på ett klarare sätt ha markerat att
104 motionskravet om utredning av möjligheterna att stycka mycket stora
105 jordbruksegendomar för att på det sättet skapa enheter som unga nytillträ-
106 dande jordbrukare kan förvärva är väl motiverat. För sådant ändamål bör
107 även jord tillhörande stat och kyrka kunna komma i fråga. Den nu sittande
108 utredningen om förbättrad fastighetsstruktur inom jordbruket och skogsbru-
109 ket kommer knappast att beröra de frågor som tas upp i motion 1981/82:364
110 yrkande 1. Tills vidare avstår vi dock från att framföra något direkt yrkande i
111 anledning av motionen.

